

Lesbrief groep 7/8

Damien Hirst

'Treasures from the Wreck of the Unbelievable'

Schatten uit het wrak van het ongelooflijke

Beste leerkracht,

Deze lessenreeks is ontwikkeld vanuit het thema 'Wereldsterren' en bestaat uit lessen die je zelf kunt inkorten en uitbreiden naar behoefte. Centraal staat de tentoonstelling 'Treasures from the Wreck of the Unbelievable' van de Britse kunstenaar Damien Hirst. Tijdens deze tentoonstelling vertelt Hirst een verhaal over een gezonken schip met de grootste rijkdommen. Hij laat het lijken alsof al deze rijkdommen 2000 jaren oud zijn en verloren zijn gegaan op zee. Niks is echter minder waar. De gehele tentoonstelling is onecht. Alle objecten zijn met technische perfectie door Hirst en z'n team gemaakt en zijn niet 2000 jaar, maar hoogstens een paar jaar oud. Zelfs de 'schade' die de objecten hebben geleden, zoals een missende arm en het koraal waarmee een groot deel van de collectie bedekt is, is niet echt. Samen met je klas ga je de geheimen van de kunstwerken ontdekken. Veel beelden zullen bekend voorkomen zoals de beelden van Mickey Mouse, Goofy en een Transformer, bedekt in koraal. Ook zijn er beelden van mythologische wezens te zien.

Dit is waar je in deze lessenreeks over wereldsterren aandacht aan gaat besteden. Als aftrap ga je met jouw klas vanuit foto's een filosofisch gesprek aan: Wie zijn deze mensen? Waarom zijn ze zo belangrijk dat ze zijn vereeuwigd tot standbeelden? Waar zijn ze van gemaakt? Wat zou het kunnen zijn? Wat zie je?

Hierna gaan je leerlingen zelf aan de slag met klei om hun eigen wereldster/idool te vereeuwigen. Samen vormen deze beelden de nieuwe schatten uit het wrak van het ongelofelijke.

De lessenreeks is uit te breiden met een collageopdracht om de leerlingen goed na te laten denken over de kern van hun beeld. Wie ga ik afbeelden? Welke vormen en kleuren horen hierbij? Welke compositie werkt interessant? Kortom, het oefenen met beeldaspecten. Ook gaan jullie samen reflecteren over de gemaakte beelden, wat je hebt geleerd, wat er moeilijk was en wat juist heel makkelijk ging.

Kortom, veel plezier met de 'Schatten van het wrak van het ongelooflijke'!

Inleiding voor de leerling

20 minuten (uit te breiden met gehele film)

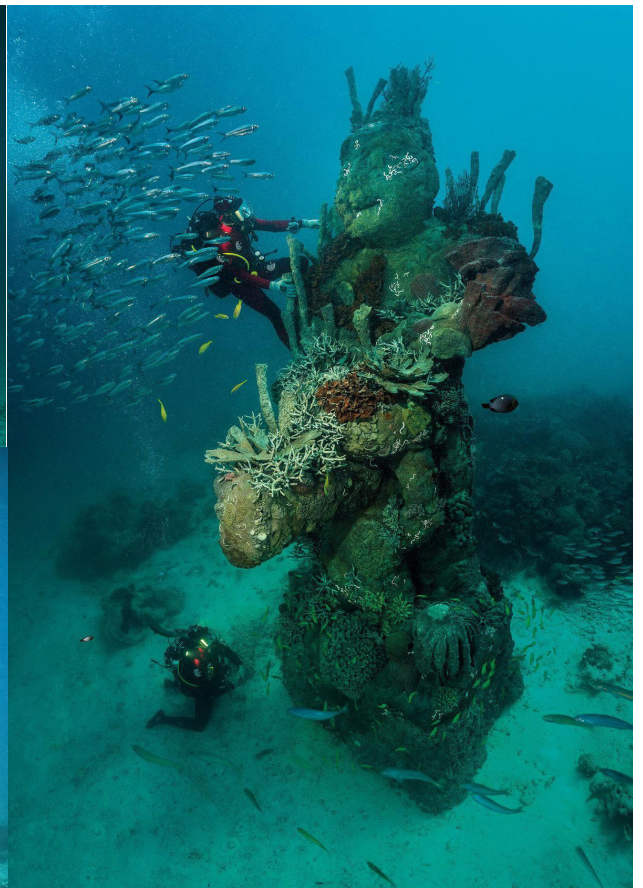
Lees je klas het volgende verhaal voor over de tentoonstelling 'Treasures from the Wreck of the Unbelievable' en speel vervolgens het fragment uit de volgende link af.

ER LEEFDE OOIET EEN SLAAF GENAAMD AMOTAN. AMOTAN WIST ZICHZELF VRIJ TE KOPEN EN GEDURENDE ZIJN LEVEN VERZAMELDE HIJ EEN IMMENS FORTUIN. EEN GROOT DEEL VAN ZIJN GELD STOPTE HIJ IN DE AANSCHAF VAN DE MEESTE PRACHTIGE BEELDEN VAN ZILVER, GOUD, BRONS, EDELSTEEN, MARMEREN FONTEINEN, ZILVEREN EN GOUDEN SIERADEN EN ALLERLEI GEBRUIKSOBJECTEN. AAN BOORD VAN AMOTAN'S SCHIP DE APISTOS DAT UIT HET GRIEKSVERTAALD DE 'ONGELOOFLIJKE' BETEKENT, WERDEN DE OBJECTEN DE INDISCHE OCEAAN OVER GEVAREN RICHTING HUN NIEUWE ONDERKOMEN, EEN TEMPEL DIE AMOTAN SPECIAAL LIET BOUWEN. ONDERWEG KWAM HET SCHIP ECHTER IN EEN STORM TERECHT EN ZONK HET, SAMEN MET ZIJN INHOUD, NAAR DE ZEEBODEM VOOR DE KUST VAN HET HUIDIGE OOST-AFRIKA. PAS 2000 JAAR LATER, IN 2008, WERD DE PLEK ONTDEKT DOOR ARCHEOLOGEN. EDELSTENEN, KOLOSSALE BEELDEN, GOUDEN MUNTEN, SPECTACULAIRE SIERADEN: HONDERDEN OBJECTEN WERDEN OPGEDOKEN EN GERESTAUREERD. DE KUNSTENAAR DAMIEN HIRST STELDE AL DIT PRACHT EEN PRAAL TENTOON IN VENETIË, PUNTA DELLA DOGANA EN PALAZZO GRASSI. IN DE TENTOONSTELLING IS EEN FILM TE ZIEN VAN HOE ALLE OBJECTEN DOOR DUIKERS VOORZICHTIG BOVEN WATER WORDEN GEHAALD.

LINK gehele film (1:22:13): https://www.youtube.com/watch?v=HsE77mLtM_8

(Interessant gedeelte: 36:00-37:50 en 1:09:15-1:12:50)

LINK korte versie(2:24): https://www.youtube.com/watch?v=ZEHTHgi2__M&list=PL2_z4uhkwUA4FNM4jfyk9mb29gVZEc0Ub&index=40&t=0s

Filosoferen met kinderen

Minimaal 15 minuten (3 beelden), uit te breiden tot 30 minuten.

Print de eerste bijlage uit en hang de verschillende kunstwerken door de klas. Laat alle leerlingen kort rondlopen en naar de kunstwerken kijken. Kies vervolgens meerdere kunstwerken uit om een filosofisch gesprek bij te starten.

DENK NIET AAN WAT IETS IS, MAAR WAT IETS ZOU KUNNEN ZIJN. PROBEER DE FANTASIE VAN JE LEERLING TE PRIKKELEN. HOE ZIET HET ERUIT? WAAROM BEVINDT DIT ZICH HIER? WELKE EMOTIES HEEFT HET? WIE ZOU HET KUNNEN ZIJN? WAAR IS HET VOOR GEBRUIKT?

JE KUNT INDIVIDUEEL OF IN DE GROEP FILOSOFEREN MET JE LEERLINGEN. ER IS EEN STRUCTUUR DIE JE KUNT VOLGEN BIJ HET VOEREN VAN EEN FILOSOFEREND GESPREK. START VANUIT EEN OPENINGSSCENARIO. IN DIT GEVAL IS DAT EEN WERK UIT DE TENTOONSTELLING 'TREASURES FROM THE WRECK OF THE UNBELIEVABLE'. START MET DE VRAAG: WAT ZOU DIT KUNNEN ZIJN? STEL VERVOLGENS VERDIEPENDE VRAGEN ZOALS: WELKE KLEUREN HEEFT HET BEELD? WELK ONDERDEEL VAN HET BEELD VIND JIJ HET MOOISTE EN WAAROM? WAAR ZOU HET GESTAAN HEBBEN? SLUIT AF MET EEN TERUGBLIK: WAAR HEBBEN WE HET OVER GEHAD? WAT ZOU DAAR DE CONCLUSIE VAN KUNNEN ZIJN? DITZELFDE PRINCIPE KUN JE TOEPASSEN OP VOORWERPEN, GEBEURTENISSEN EN KUNSTWERKEN VAN JE LEERLINGEN. FILOSOFERENDE GESPREKKEN WERKEN HEEL GOED IN COMBINATIE MET VERHALENDE OPDRACHTEN. DENK HIERBIJ AAN EEN VAKOVERSTIJGENDE LES. DEZE TENTOONSTELLING IS BIJVOORBEELD HEEL GOED TE KOPPELEN AAN AARDRIJKSKUNDE, BIOLOGIE EN GESCHIEDENIS.

Uitbreidingsopdracht 1

+/- 45 minuten

Collage maken van jouw wereldster/icoon

Om te onderzoeken hoe je een standbeeld gaat vormgeven, kun je inspiratie opdoen in tijdschriften. Geef elke leerling een A4 of A3 papier, schaar, lijm, een stapel tijdschriften en tekenmaterialen. Laat elke leerling zijn eigen wereldster/icoon tekenen op het papier. Vervolgens gaan de leerlingen in de tijdschriften op zoek naar kleuren, vormen en woorden die zij vinden passen bij hun wereldster/icoon. Deze afbeeldingen worden uitgeknipt en in een collage op de tekening geplakt. Zo kunnen leerlingen nadenken over kleur, vorm, voorstelling en compositie. Oefenen met deze beeldaspecten helpt de leerling een beeld te vormen. Ze maken de stap van hun fantasie naar 2D om vervolgens een 3D standbeeld te maken. Hiernaast staan de beeldaspecten kort uitgelegd.

Benodigdheden:

- **A4 papieren**
- **Scharen**
- **Lijm**
- **Tijdschriften**
- **Potloden**
- **Kleurpotloden**
- **Gum**
- **Eventueel stiften of verf**

De beeldaspecten

Dit zijn de beeldaspecten. Kun jij ze herkennen op het schilderij? Zet het beeldaspect in het juiste hokje.

Lijn

Hoe heeft de kunstenaar lijnen gebruikt? Dik, dun, recht, krom gestippeld?

Kleur

Welke kleuren heeft de kunstenaar gebruikt? Veel of weinig kleuren? Harde of zachte kleuren?

Licht

Waar komt het licht vandaan? Is er veel of weinig licht? Is het licht of donker?

Vorm

Welke vormen heeft de kunstenaar gebruikt? Rond of hoekig? Groot of klein?

Voorstelling

Wie of wat is er te zien? Wat is het onderwerp? Wat stelt het voor?

Compositie

Hoe heeft de kunstenaar de ruimte geordend? Wat staat waar en wet hebben de objecten met elkaar te maken?

Kernopdracht

+/- 90 minuten (in twee lessen op te splitsen)

Maak van je eigen wereldster/icoon een beeld in de stijl van Damien Hirst.

Nu begint het echte werk. Zorg dat elke leerling een onderlegger, bekertje water, een kwast, kleislip (water met klei) en boetseermaterialen voor zich heeft. Elke leerling krijgt een stuk klei. Je kunt ervoor kiezen de leerlingen eerst bekend te laten raken met de klei door twee bouwtechnieken uit te leggen: de rolletjestechiek en de dubbeltjestechiek. Deze twee technieken zorgen ervoor dat je makkelijk de hoogte in kan bouwen zonder een massief blok klei te gebruiken. De uitleg van deze technieken is te vinden in bijlage 2.

Laat de leerlingen starten met het boetsen van hun wereldster. Dit zal soms wat spannend zijn en de zin: 'Dat kan ik niet.' of 'Ik weet niet hoe ik dat moet doen.' zal waarschijnlijk voorbijkomen. Het is daarom belangrijk het gesprek aan te gaan met de leerlingen. Het maken van de uitbreidingsopdracht geeft leerlingen al de mogelijkheid na te denken over hun wereldster, maar dit kan ook in gespreksvorm. Vraag bijvoorbeeld of de wereldster een bepaald kapsel vaak draagt zoals de hoge staart van Arianna Grande of dat zijn lichaam iets kenmerkends heeft zoals de oren van Mickey en Minnie Mouse. Dit zijn eigenschappen die leerlingen naar voren kunnen brengen in hun beeld.

Vervolgens komt Damien Hirst de hoek om kijken. Hoe zouden de beelden eruitzien wanneer ze duizenden jaren onderwater hebben doorgebracht? Zijn er stukjes kapot gegaan of zit het vol met koraal? Texturen zijn hierbij heel belangrijk. Materialen zoals stift dopjes, de onderkant van een knoflookbol, potloodpuntjes en stoffen geven verrassende afdrucken die op koraal kunnen lijken. Wees hier vooral creatief mee en kijk om je heen wat er te vinden is!

Zijn jullie nog niet klaar met de beelden? Pak ze dan goed in met plastic. Is er een pak klei open, maar nog niet op? Stop de klei dan in een plastic tas, maak een gat in het midden van de kleibol en giet hier wat water in. Pak de klei vervolgens luchtdicht af en hij blijft nog maanden te gebruiken.

Om af te sluiten met deze les kun je eindigen met een reflectief gesprek. Een reflecterend gesprek kan zowel individueel als klassikaal plaatsvinden. Waar werd je blij van? Wat deed je precies toen dit gebeurde? Hoe hebben andere leerlingen dit aangepakt?

Benodigdheden:

- **Onderleggers**
- **Klei** (met charlotte is het stevigste)
- **Boetseermaterialen** (stokjes, rollers, stift doppen, kortom alles wat een afdruk achter laat)
- **Bekers**
- **Water**
- **Kwasten**
- **Plastic zakken**
- **Vaatdoek**

Bespreek wat er goed ging, wat lastig was en hoe de leerling hier de volgende keer mee om kan gaan. Deze gespreksvorm vergt een veilig lesklimaat. Het is dus van belang dat je als docent een coachende, maar vooral oplettende houding aanneemt om dit gesprek in goede banen te leiden. Het is belangrijk dat je de denkdruk opbouwt bij het stellen van vragen. Begin daarom niet met de moeilijkste 'waarom' vragen maar start met ja/nee en of-of vragen. Wanneer de leerling hier een goed antwoord op geeft, kun je vragen gaan stellen naar een feit: 'welke kleur heeft het?' en vervolgens ga je door met vragen naar de mening van de leerling: Waar doet het je aan denken? Ten slotte kun je afronden met de moeilijke 'waarom' vragen: Waarom vind je dit? Daarnaast is het belangrijk alle volgende gespreksvormen niet alleen individueel of tussen docent en leerling te laten plaatsvinden, maar juist tussen leerlingen. Kinderen leren veel van elkaar, geef ze hier ook de kans voor. Je kunt ervoor kiezen de reflectie te eindigen met de vraag: Is het verhaal van Damien Hirst echt?

Meer over het opbouwen van de denkdruk vind je in bijlage 3.

Kernopdracht uitbreiding

Beschilderen van de beelden

+/- 30 minuten

Klei kun je ook een kleur geven. Dit doen we officieel met engobe, gekleurde natte klei. Engobe breng je aan op een nat boetseerwerk. Heb je geen engobe? Gebruik dan acrylverf om de beelden van kleur te voorzien. Breng de verf pas aan wanneer de beelden geheel opgedroogd zijn. Wanneer er een keramiekoven aanwezig is, kunnen de beelden biscuit worden gestookt waarna glazuur opgebracht kan worden.

Benodigheden uitbreidingsopdracht 2:

- **Beelden**
- **Kwasten**
- **Engobe of verf**

Eindreflectie docent

Naast reflecteren met je leerlingen, is het ook heel waardevol om zelf te reflecteren op de ervaring die je hebt opgedaan.

+/- 10 min

Heb je iets betekenisvols zien gebeuren?
Wat ging goed?
Waar liggen kansen om te groeien?
Zijn de competenties behaald?
Wat neem je mee naar je volgende les?

Aan de hand van deze vragen kun je beslissen je les voor de volgende keer iets aan te passen, iets toe te voegen of vaker toe wilt passen.

Bijlages

Bijlage 1: Filosoferen met kinderen

Jungle book
Medusa
Mickey Mouse
Transformer
Farao
Goofy

Bijlage 2: Bouwtechnieken

Rolletjes techniek
Dubbeltjes techniek

Bijlage 3: Denkdruk

Bijlage 2: Bouwtechnieken

Rolletjestechniek

Start met het maken van kleislip. Dit doe je door klei en water te mengen in een bekertje.

Maak vervolgens rolletje van klei. Hoe dunner de rolletjes, des te dunner de wanden.

Bekras het stuk klei waar de rolletjes op bevestigd gaan worden en smeer dit in met de kleislip.

Bekras en besmeer eventueel het rolletje ook en plaats dit op de ondergrond.

Blijf rolletjes op elkaar stapelen om de hoogte te krijgen die je wilt. Wanneer je een rolletje naar buiten legt, wordt de vorm breder en aan de binnenkant smaller.

Je kunt er vervolgens voor kiezen om zowel de buitenkant als de binnenkant glad te strijken of een van de twee te kiezen..

Dubbeltjestechniek

De dubbeltjestechniek werkt vrijwel hetzelfde als de rolletjestechniek. Zoals de naam al zegt maak je dubbeltjes ofwel plakjes. Deze plakjes maak je vast aan je ondergrond. Vergeet bij deze techniek niet om alles goed aan elkaar te maken en alle luchtbellen tussen de plakjes weg te duwen.

Bijlage 3: Denkdruk

Ik denk dat we allemaal wel ervaring hebben met het antwoord 'Leuk'. Je hebt goed nagedacht over je vraag en hebt voor een open vraag gekozen. Toch krijg je antwoorden als 'leuk,' 'gaaf', 'gewoon omdat het kon' of 'weet ik niet'. 'De Vragenpiramide' van Monique Fisher, een samenvatting van haar onderzoek naar de leertheorie van Kolb, de reflectiecirkel van Korthagen en de theorie van Piaget, biedt je hierbij ondersteuning. Bij deze piramide gaat het om het opbouwen van de 'denkdruk' zodat leerlingen de grote 'waarom vraag' goed kunnen beantwoorden. Om deze denkdruk te verhogen is vertrouwen en een veilig leerklimaat noodzakelijk. Een leerling die zich niet fijn voelt in een groep of de docent niet vertrouwt, zal nooit het ware antwoord durven te geven. Daarnaast is een hoeveelheid informatie nodig, een gespreksonderwerp. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het werk dat de leerling zelf heeft gemaakt. Door het principe van deze vragenpiramide te volgen, starten vanuit kleine vragen en opbouwen naar de grote waarom vraag, kun je leerlingen helpen hun mening te vormen en antwoord te geven. Wil je meer leren over de 'Vragenpiramide'? Monique Fisher heeft er een boek over uitgebracht

Vragenpiramide Monique Fisher